

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000491

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-03-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ігнатенко Марія Михайлівна

2. Mariia M. Ihnatenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія України

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: 032 Історія та археологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12266

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03.19.21, 03.61.17

Тема дисертації:

1. Ідеологічні засади українського жіночого руху. Кінець XIX – перша половина XX ст.
2. Ideological Foundations of the Ukrainian Women's Movement. In the Late 19th – First Half of the 20th Century

Реферат:

1. Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу ідеологічних засад українського жіночого руху кінця XIX – першої половини XX століття в контексті соціально-економічних трансформацій, процесів модернізації суспільно-політичного життя та національно-визвольної боротьби. Актуальність теми зумовлена потребою переосмислення традиційних національних історичних наративів із залученням гендерної перспективи, а також необхідністю інтеграції жіночого руху та його інтелектуального доробку до загального історико-політичного канону України. У роботі доведено, що український жіночий рух формувався як органічний складник модернізаційних процесів і національного відродження, а поєднання феміністичних та національних ідей стало його визначальною рисою. Показано, що в умовах бездержавності та імперського домінування емансипаційні вимоги жінок набували не лише соціального й правового, а й виразного націєтворчого змісту, що дозволяє подолати поширену дихотомію «фемінізм чи націоналізм» і розглядати їх як взаємопов'язані ідеологічні вектори. Особливу увагу приділено аналізу соціально-економічних чинників активізації жіночого руху, зокрема трансформації ринку праці, урбанізації та змін у

структурі жіночої зайнятості. На основі статистичних матеріалів Волинської губернії кінця XIX – початку XX ст. показано поступову економічну емансипацію жінок та її вплив на формування емансипаційного дискурсу. Висвітлено процеси включення жіночої проблематики до програм українських політичних партій і політичної публіцистики, що засвідчує її легітимацію в межах національно-демократичного проекту. У дисертації комплексно проаналізовано участь жінок у політичних та інституційних процесах Української революції 1917–1921 рр., а також еволюцію законодавчого оформлення політичної та громадянської рівності жінок. Доведено, що доба революції стала кульмінаційним етапом інституціоналізації емансипаційних здобутків, а принцип гендерної рівності був безпосередньо пов'язаний із національно-державницькими прагненнями. Значне місце в роботі посідає реконструкція ідеологічних позицій провідних діячок українського жіночого руху – Наталії Кобринської, Олени Пчілки та Мілени Рудницької. Показано еволюцію українського феміністичного дискурсу від ранніх форм артикуляції «жіночого питання» до розгорнутої національно-ліберальної моделі фемінізму міжвоєнної доби, в якій вимоги гендерної рівності поєднувалися з ідеями національного визволення та державотворення. Наукова новизна дослідження полягає у цілісному аналізі ідеологічних засад українського жіночого руху як системи поглядів, реконструкції механізмів взаємодії фемінізму й націоналізму, а також у введенні до наукового обігу нових статистичних і джерельних матеріалів. Отримані результати розширюють уявлення про роль жінок у модернізаційних і націєтворчих процесах та сприяють подальшому розвитку гендерної історії України.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive analysis of the ideological foundations of the Ukrainian women's movement from the late nineteenth to first half of the twentieth century in the context of socio-economic transformations, processes of modernization of socio-political life, and the national liberation struggle. The relevance of the topic is determined by the need to reconsider traditional national historical narratives through the inclusion of a gender perspective, as well as by the necessity of integrating the women's movement and its intellectual legacy into the broader historical and political canon of Ukraine. The study demonstrates that the Ukrainian women's movement developed as an organic component of modernization processes and national revival, while the combination of feminist and national ideas constituted its defining feature. It is shown that under conditions of statelessness and imperial domination, women's emancipatory demands acquired not only social and legal, but also a pronounced nation-building dimension. This makes it possible to overcome the widespread dichotomy of "feminism versus nationalism" and to interpret them as interconnected ideological vectors. Particular attention is paid to the analysis of socio-economic factors that stimulated the women's movement, including transformations of the labor market, urbanization, and changes in the structure of women's employment. On the basis of statistical materials from Volhynia Governorate in the late nineteenth and early twentieth centuries, the study reveals the gradual economic emancipation of women and its influence on the formation of emancipatory discourse. The processes of incorporating women's issues into the programs of Ukrainian political parties and political journalism are examined, demonstrating their legitimation within the national-democratic project. The dissertation provides a comprehensive analysis of women's participation in political and institutional processes during the Ukrainian Revolution of 1917–1921, as well as the evolution of legislative frameworks governing women's political and civil equality. It is proven that the revolutionary period became the culmination of the institutionalization of emancipatory achievements, while the principle of gender equality was directly linked to national state-building aspirations. A significant part of the study is devoted to the reconstruction of the ideological positions of leading figures of the Ukrainian women's movement – Nataliia Kobrynska, Olena Pchilka, and Milena Rudnytska. The research traces the evolution of Ukrainian feminist discourse from early articulations of the "women's question" to a developed national-liberal model of feminism in the interwar period, in which demands for gender equality were combined with ideas of national liberation and statehood. The scientific novelty of the dissertation lies in the holistic analysis of the ideological foundations of the Ukrainian women's movement as a coherent system of views, the reconstruction of mechanisms of interaction between feminism and nationalism, and the introduction of new statistical and source materials into scholarly circulation. The results expand understanding of the role of women in modernization and nation-building processes and contribute to the further development of gender history in Ukraine

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Ігнатенко М. М. Ідеологія українського жіночого руху на зламі XIX-XX століть. Інтермарум: історія, політика, культура. 2023. № 13. С. 85 – 108.
- 2. Ігнатенко М.М. Історичний контекст взаємодії фемінізму та націоналізму (український та світовий досвід). Інтермарум: історія, політика, культура. 2024. № 15. С.130 – 142
- 3. Ігнатенко М.М. Націоналістичні та феміністичні погляди Олени Пчілки в житті та творчості. Вісник гуманітарних наук. 2025. №10.
- 4. Ігнатенко М. М. Феміністичний вимір в творчості Людмили Старицької-Черняхівської. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки. Житомир, 2024. С. 39 – 48.
- 5. Ігнатенко М.М. Націоналістичні погляди Олени Пчілки в житті та творчості. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки. Житомир, 2025. С. 126 – 131.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0111U008523

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білобровець Ольга Матвіївна
2. Olga M. Bilobrovets

Кваліфікація: д. і. н., професор

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6638-3815

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Грабовська Ірина Миколаївна

2. Iryna M. Hrabovska

Кваліфікація: к.філос.н., старший науковий співробітник, 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7416-9541

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вороніна Марина Сергіївна

2. Maryna S. Voronina

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7533-7463

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Магась-Демидас Юлія Іванівна

2. Yuliia I. Magas'-Demydas

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6113-8527

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гуцало Людмила Вікторівна

2. Liudmyla V. Hutsalo

Кваліфікація: к. і. н., доцент, 07.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2627-3520

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Юрчук Олена Олександрівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Юрчук Олена Олександрівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Мирончук Наталія Миколаївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна